

Олена БОНДАРУК
студентка факультету обліку і аудиту
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри банківської справи Малахова О.Л.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Еволюція не лише економічних, а й суспільних відносин, призвела до появи на грошовому ринку організацій, які займалися обслуговуванням окремих сегментів кредитної системи. Згодом такі установи здобули назву фінансових посередників. ФП відіграють важливу роль в акумулюванні тимчасово вільних коштів, і подальшому їх наданні у розпорядження суб'єктів економічних відносин. На сучасному етапі економічного розвитку на фінансових ринках є наявна велика кількість ФП, які пропонують широкий спектр послуг. Фінансові посередники – це суб'єкти фінансового ринку, які формують власні зобов'язання та вимоги і на цій основі емітують власні фінансові інструменти, а їх діяльність з акумуляції вільного грошового капіталу та його розміщення серед позичальників називається посередництвом.

Фінансове посередництво суттєво відрізняється від брокерсько-дилерської діяльності. Сутність останньої полягає в тому, що ні брокери, ні дилери не створюють власних зобов'язань та вимог, а діють лише згідно доручення клієнтів, одержуючи дохід в вигляді комісійної плати чи різниці в курсах від купівлі-продажу цінних паперів.

В свою чергу ФП на ринку діють зовсім інакше. ФП діють тільки від свого імені, і за власний рахунок, створюючи окремі зобов'язання та вимоги. Виходячи з цього, їхній прибуток визначається, як різниця між доходами, отриманими від розміщення вільних коштів і витратами, пов'язаними з труднощами їх акумулювання. Таким чином, суть фінансового посередництва полягає з залучені тимчасово вільних фінансових ресурсів, з метою їх подальшого перетворення на активи.

В економічній літературі визначення терміну "фінансові посередники", як правило, збігається з терміном "фінансові інститути" - фінансові установи, що опосередковують рух коштів від індивідуальних інвесторів (як правило, власників заощаджень) до їх кінцевих користувачів, тобто залучаючи та розміщуючи кошти від власного імені [4, с.4]. Фінансові посередники мають змогу отримувати прибуток внаслідок економії, зумовленої зростанням масштабу операцій, здійснюючи аналіз кредитоспроможності потенційних кредиторів, розроблення порядку надання позик і рахунків за них, рівномірно розподіляючи ризики [5, с.86].

В Україні найбільш поширеними з фінансових посередників є банки. Постійно відбувається зростання частки активів банківських установ у загальній сумі активів всіх фінансових посередників. Проте протягом 2013-2018 рр. прослідковується тенденція до спадання кількості банків. Якщо в 2013 рр. функціонувало 176 банківських установ, то на 01.01.2018 р. їх налічувалося всього 82 [2, с.3].

Серед небанківських посередників на ринку фінансових послуг провідна роль належить страховим компаніям. Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2013 становила 407. За даними регулятора на 01.01.2018 року, в Україні зареєстровано 294 страхових спілок (на 84 менше, ніж на

початок 2017 року) [3, с.1]. Причиною такого зменшення є низький рівень доходів населення, недовіра до страхових компаній, і, відповідно низький попит на страхові послуги.

Пенсійні фонди також є важливим доповненням системи фінансового посередництва в Україні. Система діяльності пенсійних фондів є недостатньо розвинутою, але постійно реформується та вдосконалюється. Так, наприклад в період з 2005 по 2013 рік кількість недержавних пенсійних фондів зросла з 54 до 96. Як свідчить статистика, обсяг пенсійних внесків, кількість укладених пенсійних контрактів постійно зростає, що робить перспективним цей вид фінансового посередництва [1, с.2].

Зважаючи на сучасний фінансовий ринок, можна зробити висновок, що такі фінансові посередники як кредитні спілки можуть скласти конкуренцію банкам. Це переважно стосується таких сфер, як: кредитування осіб на споживчі потреби, кредитування суб'єктів підприємницької діяльності, кредитування селянських домогосподарств. Згідно з статистичними даними максимальною була кількість кредитних спілок в 2008 році – 829 [3, с.1]. Проте станом на 01.01.2018 їх налічувалося лише 378. Безперечно, такі тенденції негативно впливають на розвиток фінансової системи в цілому.

Значного розвитку на сучасному ринку фінансових послуг набули ломбарди. Кількість ломбардів стрімко зростає. Так, якщо у 2006 році кількість ломбардів становила 335, то у 2013 році – 461. Згідно з даними на 01.01.2018 кількість ломбардів становила 415 [3, с.1]. Такий значний попит на послуги цих фінансових посередників можна пояснити тим, що вони надають позики швидко, без суттєвих труднощів та на невеликі терміни. На відміну від банків, ломбарди надають переважно невеликі кредити, середній розмір яких становить 780,2 грн. Аналізуючи низький рівень платоспроможності населення в наш час, ломбарди виступають, як своєрідне джерело поповнення платіжних засобів суспільства. Проте значним недоліком ломбардів є недосконалість законодавчої бази.

Таким чином, проведений аналіз функціонування фінансових посередників ринку фінансових послуг свідчить про їх стрімкий розвиток. Але існує низка проблем, які характерні практично для усіх посередників. До цих проблем слід зарахувати недосконалість законодавчої бази їх функціонування, недостатню інформованість потенційних клієнтів про їх діяльність та переваги, які забезпечує їх діяльність, відсутність підтримки з боку держави та досконалої системи регулювання їхньої діяльності, недовіру й низькі доходи населення. Вирішення цих проблем буде сприяти подальшому, ще більш стрімкому розвитку фінансового посередництва в Україні.

Література:

1. Офіційний сайт Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.dfp.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів. Динаміка основних фінансових показників України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/>
3. Страховий ринок України-Київ-2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://news.finance.ua/ua/news/-/422519/strahovyj-rynok-ukrayiny-v-2017-r-pokynuly-20-kompanij>
4. Фінансові посередники грошового ринку-Київ-2018. [Електронний ресурс]. – Режим: <http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/gik/oa/tema9oa17.pdf>

5. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг : навч. посібн. / В.П. Ходаківська, О.Д. Данілов. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 501 с.
6. Школьник, І.О. Взаємодія інститутів фінансового посередництва з реальним сектором економіки/І.О.Школьник, А.Ю.Семенов//Фінанси України.-2011.-С.83-93.

Ірина ВОЛИНЕЦЬ
ст. гр. МІМм – 21,
ННІМЕВ ім. Б.Д. Гаврилишина, ТНЕУ
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Войтенко О.М.

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ СТРАТЕГІЙ КОНКУРЕНЦІ ПРИ ВИХОДІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

В умовах становлення ринкових відносин стратегічне управління є одним із найважливіших факторів успішного функціонування підприємства. Розробка стратегій виходить на перший план, оскільки для здійснення зовнішньоекономічної діяльності необхідний повний аналіз свого потенціалу перед прийняттям остаточних управлінських рішень. Кожне підприємство, яке діє в умовах ринкової економіки, розробляє стратегію своїх дій, спрямовану на досягнення конкурентних переваг на міжнародному ринку.

Як у зарубіжній, так і вітчизняній економічній літературі приділяється значна увага дослідженню поняття «конкуренція». Різноманіття наукових поглядів на це питання свідчить про неоднозначність підходів до його розуміння та необхідність у поглибленні теоретичних досліджень такого важливого елемента сучасної світової економіки.

Конкуренція стимулює розвиток науки і техніки, сприяє міжнародній співпраці, підвищенню ефективності суспільного виробництва. Відповідно, з одного боку, вона є рушійною силою, могутнім поштовхом розвитку всіх сфер життя суспільства, з другого – захищає кожного окремого споживача, забезпечуючи йому широкий вибір товарів і послуг за доступними конкурентними цінами [2, с. 17]. Іншими словами, конкуренція є тим механізмом, який встановлює ціну на рівні, за якого досягається ринкова рівновага і забезпечується оптимальний розподіл ресурсів і доходів [1, с. 29-30].

У сучасній теорії та практиці наявні безліч невирішених проблем, пов'язаних із відсутністю єдиного підходу до класифікації конкурентних стратегій, складністю адаптації існуючих стратегій до вітчизняних умов та проблемою розробки й реалізації оригінальної конкурентної стратегії, яку важко скопіювати.

Такі західні вчені, як М. Портер, Г. Мінтцберг, Г. Хамел і К.К. Прахалад, М. Трейсі й Ф. Вірсема, І. Ансофф, А.А. Томпсон і А.Дж. Стрікленд займалися дослідженням різних типів конкурентних стратегій та методів їх впровадження в умовах розвинутої економіки. Проте, наше бізнес-середовище має суттєві відмінності з нею і вимагає дещо іншого підходу. Саме тому, вітчизняні вчені також займаються детальним аналізом конкурентних стратегій задля успішної міжнародної діяльності українських підприємств.

Засновником конкурентної стратегії вважається М. Портер, який зазначив, що «конкурентна стратегія передбачає наступальні або оборонні дії, які застосовуються з метою захисту позиції від п'яти конкурентних сил» [4].